

CATALUNYA

REVISTA SETMANAL

Muntaner, núm. 22. ♦ Número solt, 25 cts; -l' any 10 ptes.; trim. 3 ptes. - Estranger, 15 ptes. l' any.

Any VIII

Barcelona 14 Febrer de 1914

Núm. 328

SUMARI

Les ombres.

Els nous arquitectes de l'Escola superior de Barcelona.-Comentari a una exposició, per JOAN PI.

El presupost de la ciutat de Colònia sobre el Rhin per a l'exercici de 1914, per E. SIVA.

Del joc infantil, per ALBERT SANS I FARGAS.

Poesia. - Cant de joia. - A un torrent. - Recordatori. - Del Maresma. - Any nou, per JOSEP LLEONART.

Emili Vilanova, íntim, per CLAUDI OMAR I BARBERA.

Enric Casanovas. - La Escola d'Escultura Catalana, per MARTÍ CASANOVAS.

El Pervenir de la Biologia experimental a Catalunya. - Extracte taquigràfic de la conferència donada el dia 30 de Gener passat a la «Joventut Nacionalista» pel professor de la Facultat de Medicina, D. Jesús M. Bellido.

Wagner i nostre públic, per J. FORNELL.

Informació

Jocs Florals de Lleida de 1914.

Nova entitat. - Associació Catalana d'Art Dramàtic.

El cor d'En Pahissa.

Acaba de sortir

AUQUES I VENTALLS

per JOSEP CARNER

Preu: 5 pessetes

Dipòsit: Lluís Gili, Claris, 82

Les ombres

L'insensat determini d'alguns directors de l'Esquerra Catalana ha produït en tots els vers nacionalistes, correligionaris o no, un immens desengany. Però aquest desengany, la força d'aquest dol, obra diferentment en cadascú. En aquells temperaments on l'ideal catalanista ha pogut articular-se eficaçment, tota crisi pot dur, en definitiva, una nova riquesa. Per nosaltres, aquesta defecció catalanista es converteix en un crit estimulante de gran noblesa que ens diu: — SIGUEU ENCARA MÉS ALTS, PERQUÉ QUI SAB SI CATALUNYA NOMÉS PODRÀ REFIAR-SE DE VOSALTRES MATEIXOS!

Però hi ha tota una host lamentable i desvalguda de gent que s'acoblà, novella, sota la bandera de la U. F. N. R. i rebé, dins una immensa fullaraca de republicanismes prehistòrics una sola paraula d'afirmació, un sol lema veritable i vivent: Catalunya. Al costat d'aquesta pura professió de fe, no cap orientació de govern, no cap disciplina social, no cap coherència col·lectiva, no cap actuació, per mínima que fós, d'un programa segur. Del nom de Catalunya es nodria tota aquesta gent. En mig de les seves penuries, de la seva vida sòrdida, dels seus cassinos enquimerats, dels seus diaris vivint de l'aire, aquesta gent es confortava pensant que Catalunya sí que era una realitat, que era una cosa bella i resplendent, i de gracia avinentíssima; i que ella sí que tindria assegurada una alta corona de victòries. Amb aquest nom de Catalunya per únic cabal, ells es sostingueren malgrat la eterna substitució dels *leaders* estantíços; amb aquest nom es conortaren de la migradesa anti-cultural, com de l'in-

tel·ligència del problema social que caracteritzaren sos guiadors.

I veusaquí que ara, el nom de Catalunya els és arravaçat amb un gest implacable. I ells s'escampen per la ciutat, es parlen els uns als altres com si el dia d'avui fos l'endemà de tot, i els sentireu pels cafés i pels tramvies i a les cantonades dels carrers: i veureu com no són expressius d'altra cosa sinó d'una mort, de la mort de la llur ànima civil... Car, desposseïts del nom de Catalunya, ja no tenen res. Són gent desheretada, són gent flastomadora. «Tots els qui condueixen són iguals, diuen, tots són traidors. ¿Serà sempre l'ideal un engany? Ho és o ho esdevé: apar és una llei fatalíssima. No volguem donar, mai més, fe a la apariència enganyosa de empresa col·lectiva. Anc que un ideal o un partit ens semblesin dignitat i renovació, l'escorça ens hauria mentit: *no pot ésser cert*».

I és que, de fet, al pendre'ls el nom de Catalunya, se'ls ha pres no solament tota l'esperança i tota la creença d'ara, totes les arrels divines de la seva espiritualitat, sinó fins el mateix humus del seny primari, de la raó natural, de l'observació elementalíssima, de l'instint rudimentari de la vida.

I en la tenebra dolorosa, ignominiosa del nihilisme espanyol, de la viu-viu escèptica, passen i transiten les ombres esmaperdudes, passen la burgesia, la menestralia honestíssima, les cares barcelonines que's meravellaren, que s'encengueren i exultaren un dia, i que ara són esvaïdes, i ja han assolit la dignitat romàntica d'espectres.

PERTENECEN AL SERVICIO DE
ALTA TIRAJA DE
BARCELONA

Els nous arquitectes de l'Escola superior de Barcelona

Comentari a una exposició

Una exposició d'arquitectura no és cosa que sovintegi a Barcelona. Ara en ferem una els nous arquitectes de la nostra Escola superior, i el públic atret pel rètol de càn Reig, desfila per davant dels dibuixos pacientment deliniats, tot llegint-ne els lletres i firmes, i fixant-se en alguna exquisidesa de traçat que resistia una aproximació indefinida, emperò aqueix públic no's commogué davant de la monumentalitat dels projectes esposats.

I és que una exposició d'arquitectura és cosa molt diferent d'una exposició d'escultura o pintura, car mentres en aqueixes el que s'ofereix al públic és directament l'obra del artista, els projectes portats a aquella són una expressió tècnica de la concepció de l'arquitecte; que no'n reflexen immediatament les perfeccions. Per això les exposicions de arquitectura volen davant de cada projecte un esforç per a comprendre'n els plànols, i aqueix esforç necessita un interès que certament els més dels projectes exposats no tenien per al públic. Una casa per a viure-hi, ben resolta, hauria sigut mellor capida que l'organització de serveis en un gran hospital, i en general el públic s'hauria esforçat més en entendre projectes que'l dia de demà podia encarregar a un arquitecte, que els projectes exposats, encaminats quasi exclusivament a la resolució de grans necessitats socials. Per això hem dit que no s'havia commogut davant de la monumentalitat dels projectes exposats, i nosaltres amb ell trobarem que en aqueixa exposició hi faltava més arquitectura de la de cada dia.

I això no perquè no'ns agradi que els nostres arquitectes sàpiguen, quan arribi l'hora, ornar les nostres ciutats de grans edificis públics, sinó perquè creiem que la verdadera orientació té de buscar-se en les coses senzilles; i pot ésser que no entrant tant de plé en la resolució de grans problemes no's perdrà la visió dels detalls ni s'oblidarien coses elementals. Així no'ns trobaríem amb que el autor de una gran fatxada clàssica tot adoptant fragments sabiament compostats no'ls hagués entés, contradint-ne la proporció i harmonia en el que no eren aquells fragments.

Així com tampoc no's donarien catedrals fantasiejades sobre un paper en un gòtic que per a rès recorda la fermesa estructural de les línies, ni la sabia or-

ganització dels elements de l'arquitectura mitgeval.

I això no vol dir que pretinguem la imitació esclavitzada dels estils passats, sinó el llur coneixement més perfecte i com a segura prova de la necessitat d'això, podem citar el fet de que l'expositor a qui regoneixem més acerts de composició, encar que amb una orientació que no acabem d'aprovar, tot i projectant segons un estil personalíssim, és el que en un altre projecte revelava un coneixement exacte de l'arquitectura romana i accentua el seu caràcter. Ens referim a En Ferrán Tarragó.

El projecte que més cridà l'atenció

fou el d'una església decorada brillantment. Per a major judicar hauríem volgut veure en major escala algún fragment de la decoració en que desapareixent el treball del miniaturista s'hi pogués apreciar la solidesa del dibuix. En la fatxada hi trobem la falta de models de l'estil.

Un altre projecte és el de decoració de l'absis i baldaquí de la catedral vella de Lleida. Revelava un estudi pacient dels models que'ns resten de pintures murals romàniques.

En general cal lloar la sobrietat en la presentació escenogràfica dels treballs que en les exposicions corrents d'arquitectura, tot volent fer atractius els projectes els desvirtua.

Celebraríem que aqueixa exposició establís precedent i l'Escola superior d'arquitectura agafés la costum de mostrar-nos els treballs dels seus deixebles.

JOAN PI

El presupost de la ciutat de Colonia sobre el Rhin

Per a l'exercici 1914

El dia 8 de Gener del any corrent es va llegir en la sessió del Ajuntament de Colonia sobre el Rhin, el pressupost de ingressos i esmerços per a l'any que comença. *Colonia*, població d'uns 530,000 habitants, metròpoli moral (administrativament ho és Coblenz) de la província rhenena del regne de Prussia, es troba asseguda damunt el Rhin 50 kilòmetres més avall d'aquell punt del seu curs on surt de la regió montanyenca i forma el centre de tot un nucli de ciutats populoses: *Düsseldorf* (350,000 h.) al nord, *Aquisgrán* (160,000 h.) al oest, *Elberfeld-Barmen* (400,000 h.) i una pila d'altres entre 100 a 200,000 habitants, situació de les més ventatjoses del món. Rès més apte per a fer comprendre'n l'importancia que un cop d'ull al seu pressupost per a 1914.

Els ingressos i esmerços s'equilibren amb

452,046,074 marks.

No es cregui en cap erro d'impremta: és així com sona: quatrecent cinquanta i dos mil·lions de marks, o sigui cincents xeixanta cinc milions de pesetes i algunes més.

Una part dels establiments i empreses del municipi colonienc donen guanys més o menys importants, les fàbriques de gas, 1.399,500 m., les d'electricitat,

2.050,300 m., les obres d'aigua, 1.143,600 m., la caixa d'estalvis, 124,250 m. Però la major part requereix ajudes, tals com el port, 910,900 m., les bombes d'apagar incendis, 845,650 m., neteja pública, 676,080 m., els banys, 111,190 m., etc., i allò que costa més al erari municipal són les escoles, que demanen una ajuda de

10,799,241 marks,

de la qual suma pertoqueu als instituts municipals solament 1.707,699 m., perquè'ls seus alumnes tenen de contribuir amb 150 m., cada ù als esmerços de l'Instrucció (sous dels professors, etc.), mentres les escoles elementals (per a nois de sis a catorze anys), obligatòries, però gratuïtes requereixen 7.880,993 m., i l'alta Escola de comerç, que disposa de cabals propis, demana una ajuda de 297,015 m., l'Escola d'Administració comunal i social, 82,000 m., els museus, 507,968 m., els arxius, biblioteques i sales de lectura, 204,299 m., els teatres municipals, 755,390 m. Per a la beneficència hi ha consignats 2.697,707 marks, per a l'assistència de malalts, 2.221,820 marks, per a combatre la tuberculosi, 193,727 m., pels jardins, parcs i boscos públics 648,900 m. Comprangui's bé que quan dic ajudes, els altres cabals que requereix una obra o establiment.

surten d'ingressos propis en formes múltiples. Totes aquestes ajudes sumen un dèficit de

25,84,815 marks,

que serà cobert amb les contribucions directes (els municipis alemanys no'n tenen d'indirectes) dels ciutadans, calculades sobre la base de les contribucions que cada ú paga al Estat (Prussia).

E. SIVA

Aashen.

Obres de Josep Carner

Llibre dels Poetes	3 pessetes
Primer llibre de sonets	5 »
Segon llibre de sonets	4 »
Els Fruits Saborosos	1 »
La Malvestat d'Oriana	2 »
Les Monjoies	5 »
L'Idili dels Nyanyos	0'75 ets.

Se troben de venda a la Casa Lluís Gili, Editor i llibrer, Clarís, 82, i a nostra Administració.

Del joc infantil

Furgant l'altre dia per la incipient i ja força interessant Biblioteca del Consell d'Investigació Pedagògica, tingui la joia de topar-me amb un treball d'En Claparède sobre's el joc dels nens. Pels qui, com jo, no podem estar enterats de tota la bibliografia sobre tants problemes de capdal importància, i ni de vegades d'aquells qui tendeixen a resoldre problemes que molt ens preocupen er haver-nos-els suggerit nostra profes-

o la mateixa vida, una troballa aixís (que per a mi fou una troballa) ens és d'una gran alegria.

Per això em prenc la llibertat de trasmetre aquí quelcom de ço que Claparède diu, i això serveixi per refermar el que sobre els parcs infantils deia l'altre dia.

Comença el sabi professor de Psicologia fent historia o exposició de les quatre teories, que per a explicar el joc infantil s'han aportat. Primera: l'antiga, i avui encara vulgaríssima, qui solia explicar tot joc com un recreu i efecte de la necessitat del repòs; segona: l'exposada pel poeta Schiller i ampliada per Spencer, qui explica per un excés d'energia que tenen els nens, per ço que no laboren en ocupacions series; tercera: l'exposada molt recentment per Stanley Hall qui—acèrrim partidari de l'evolució de les espècies—l'explica afirmant que els jocs no són més que rendiments d'activitats de generacions passades, qui han persistit en el nen

conforme a la famosa «llei biogenètica de Hæckel» («el desenrotllament del nen és una breu recapitulació de l'evolució de la raça»), afegint que el joc és necessari per a la desaparició de les funcions rudimentaries, convertides en inútils, a la manera que la collareta d'aigua fa bellugar la qua per a despendre-se'n. — Segons Claparède, en una obra posterior, Hall modificà una mica la teoria en quant a la frivolitat del joc. «El joc—diu Claparède, referint-se al pensament de Hall,—d'una funció rudimentaria no tindria per objecte fer-la desaparèixer debilitant-la, sinó permetre-li exercir passatgerament una influència damunt el desenrotllament de les altres funcions, a la faisó que cal a les guineus exercitar la qua per a estimular el creixement de les potes.»

Finalment, exposa l'altra teoria, la més interessant i que més claror dona a la nostra qüestió, la teoria del exercici preparatori, formulada per Karl Groos i ampliada per Karr.

Resumim: Per estudiar bé el joc, cal enfocar-lo des de'l punt de vista de la biologia, i així veiem que els jocs varien segons les categories d'animals i que ses activitats s'assemblen completament a les activitats dels animals adultes de la mateixa categoria. Els jocs del gatet són diferents dels jocs del cabrit, del gocet i d'altres animalons, i molt semblants als costums dels gats grossos; és a dir, el gat petit juga amb qualsevol

cosa que es bellugui, i a ella es llença com per a caçar-la, com després, quan sigui gros, caçarà de veres. De manera, que el joc és com una preparació per a la vida seria, serveix per el desenrotllament i perfecció dels instints, encara poc desenrotllats quan se ve a la vida. Cal, doncs, per a arribar a ser un bon conill, haver jugat com a bon conillet; per a ser una bona cabra, haver, com bona cabriola, fet moltes cabrioles, i així els altres; per arribar a ser un bon home o una bona dona, haver jugat força de petit. Això és el que ve a dir Karl Groos, segons el sabi Claparède. El que no veig prou clar, són aquestes paraules: «pot afirmar-se, doncs, amb Groos, que el animal no juga perquè és jove, sinó que és jove per a poder jugar», car no sols no són contraries aquestes dues proposicions, sinó que de les dues pot afirmar-se: l'animal juga perquè és jove, ço és, perquè sos instints no estan desenrotllats encara i perfeccionats i troba cent estímuls, per a aquells instints, que els posen en activitat, i és jove per a jugar, ço és, aquesta: el joc, és la finalitat del ser jove.

En Karr ha perfeccionada i ampliada aquesta bella doctrina, i damunt les paraules de Groos, ha afegit: «El joc procura a l'organisme l'estímul que li és necessari pel creixement dels orgues.»

«El joc perfecciona llur sistema nerviós, estimula el ràpid creixement de les veines de mielina, que, al naixer el nen o qualsevol altre animal superior, no tenen encara algunes fibres nervioses i que necessiten per el llur funcionament.

«El joc manté, refrescant-les, les funcions adquirides», a la faisó que el virtuós, jugant amb el instrument i fent escales, no se li entumeixen els dits.

«El joc fa acreixer els sentiments de solidaritat», i cal afegir-hi, per nostre compte, que això que Groos sols diu dels balls, de les reunions i matches, més veritat és del joc dels petits infants encara, de tots aquells jocs organitzats i de conjunt.

I finalment, «el joc ens purga de tendències massa vives i contraries a la manera de ser de nostra societat, que nosaltres portem al naixer, com, per

JOIERIA * PLATERIA * RELLOTGERIA
CABRÉ

RAMBLA DEL CENTRE, N.º 30

Garantia absoluta en tots els objectes ♦ Economia en els preus

exemple, l'instint de lluita, és una d'aquestes tendències antisocials.

Suposa Claparède, molt saviament, que el pensament de Karr no és el mateix de Stanley Hall, ço és, que el joc *elimini* aquelles tendències—l'activitat, doncs, pot crear-ne de noves, no extingir les existents—, sinó que vol dir que les perfecciona, millor: les encarrila, i—afegeix pel seu compte—ço que fa el joc, és eliminar o descarregar l'emoció de la tendència. Més clar: el nen porta una tendència natural que l'inclina a lluitar, i en ell—i també en nosaltres—se va acumulant força, deguda a aquella tendència qui sols en lluita pot esbravar-se, descarregar-se. Aquesta força *emotiva* podem llençar-la de vegades—si és, per exemple, d'ira—sols donant un cop de puny damunt la taula, llençant un moble o rebatent una porta, però és l'emoció ço que ens descarreguem, no la tendència o l'instint de lluita que tot-hom necessita tenir per a mil ocasions, en les quals li serà permès, necessari i fins noble lluitar.

Aquesta clara i lluminosa observació d'En Claparède, desseguida ens fa pensar en una altra transcendència del joc: que encarrila els instints i tendències antisocials. Això el sabi professor ja ho diu, però no veig que ho expliqui, si bé se segueix de ço que diu ell clarament. Car si els nens s'acostumen, per exemple, a descarregar-se de les forces emotives, del instint de lluita en jocs organitzats com el foot-ball i tants altres, adquiriran l'hàbit de lluitar ordenadament i acabaran per a educar aquell instint, i com ja hem dit que el joc no elimina sinó que enforteix les tendències que en ell s'exerciten, tindrem que l'esperit de lluita no sols s'educarà, se farà social i fins un factor de grans coses, sinó que s'enfortirà. I ço que diem de l'esperit de lluita, pot dir-se de totes les altres tendències antisocials.

*
**

Això és el que he llegit en el treball del intel·ligent professor de Psicologia.

Ara que se'm permeti treure'n algunes conseqüències.

Hem vist com el joc és tota l'activitat i la vida del nen, i hem vist la gran transcendència que té per la seva verdadera educació. Però cal estudiar-ne, encara que sigui breument, les circumstàncies qui deuen existir perquè el joc se desenrotlli espontani i dongui tots els seus fruits.

El joc en tot animaló es l'actuació de ses tendències o instints i per ell aquestes se desenrotllen i perfeccionen, però hem de tenir en compte, quan se tracta del nen, que ell té també, ademés de sos instints, facultats, encara que rudimentaries: facultat d'observar i de percebre, facultat de retenir, facultat de comparar i jutjar, facultat de sentir, etc. Això per una part, i a més a més cal tenir en compte també que si bé aquella activitat espontània i instintiva del nen neix del seu propi esperit i, per tal, està el principi de son impuls en ell mateix, és *estimulada* i és *determinada* per les coses exteriors sobre les quals ell després juga.

L'instint de lluita per exemple, rau en el nen, però ell és *estimulat* per certes coses i en certes circumstàncies, i aquestes el poden *determinar* o modificar en diferents sentits; ja ordenant-lo dintre un medi de civilització, ja irritant-lo, dintre un medi de barbarie. Segons sigui, doncs, el medi dintre del qual el nen visqui, serà més o menys estimulada sa activitat, serà més o menys excitada i desenrotllada tant sos instints com ses facultats psíquiques, i serà més o menys perfeccionada a una que altra facultat i tendència, i encara aquesta neixença serà bona o dolenta ordenada o desordenada.

De això se'n desprèn que convé que'l nen jugui i que tot li sigui joc, però per això cal també enriquir-lo de coses i posar-lo en circumstàncies que l'estimulin

a jugar, i que les tals coses el determinin a jugar de la manera més sana, més noble i més bella.

Sobre això sembla, a la primera ullada, que hi ha molt que fer. Mes tinguem en compte que el principal està en que tot hom s'espongi d'aquestes idees, professors i pares de família principalment, que si al nen se'l respecta i se'l deixa dintre'l cercle de llibertat que li pertoca, prou troba ell en tot, fins en les coses més petites, motius d'esplaiar la seva activitat, i sobre tot, motius de fresca i sana alegria. Per a la educació, desenrotllament integral del nen, se pot dir que tenim el principal: l'impuls que cal per a tot progrés, i que en el nen no sols és la seva activitat inestroncable sinó l'estimul de la joia constant que en el joc sent.

ALBERT SANS i FARGAS

La dona de Societat.

Mortificant en extrem es per la dona un refredat, ja que treu seu rostre tots els atributs que la fan esser vejada i desitjada. Els estornuts, el llagrimaig, el nas inflat i vermell, la cara congestionada, la obliguen a abstenir-se de reunions de teatres i balls i a deixar el camp lliure a llurs rivals més afortunades o que han sabut evitar-se aquesta mortificació prenent a temps els Pellets del doctor Mackenzy. Els Pellets curen el pitjor refredat sempre, amb 24 hores, sense necessi-

tat de fer llit; a les primeres preses acabarà el llagrimaig, els estornuts, la destil·lació mucosa del nas, la sofocació i el estat febril. En totes les cases deuen tenir sempre una capça a previsió d'aquest util·líssim medicament, que per la seua eficàcia i promptitud de curació es impreuable. Capça, Ptas. 1'50 a totes les farmàcies.

Editorial Ibèrica, Passeig de Gràcia, 62-BARCELONA

Obres completes

de l'Il·lm. Sr. Dr.

D. Josep Torras i Bages

Bisbe de Vich

Vuit grans volums de 400 a 500 planes cada un, amb paper luxós i refinadíssima impressió

Per subscripció, pagament a la bestreta

Acabat el temps de la subscripció l'obra valdrà

Preu de l'obra:

Rústega Ptes. 35
Tela 45

Rústega Ptes. 45
Tela » 55

POESIA

Cant de joia

A Frank Marshall

Canta la satisfacció
núa de cap teoria,
perquè en l'aire llú el bon dia
perquè al trau dús una flò.
Bell florir de la alegría
sens cercar-ne la ocasió!

Resta en vaga, pensament,
davant de les coses belles;
mellor que tu saben elles
com se cura el teu doló.
Deixa entrar les meravelles
pel camí de l'abandó.

No's prepari ningú al goig
que'l goig vé en una nimiesa,
no l'hauràs per escomesa
que ell fà presa de traidó.
Qui el cercava en la riquesa
i li vé en una cançó.

Canta, doncs, la joia plena
perquè et sents el cor novell,
perquè en ton dit hi hà un anell
que sota els arbres llumena,
perquè al cim de la carena
passa un frís i ho trobas bell
i el bon vent fibla ta pell
fent-te content de la vida;
per tot açó eteri, breu,
que ara per tu és goig sens mida.

Canta la satisfacció
núa de cap teoria.
Dóna el cor a la alegría
sens cercar-ne la ocasió.

Istiu de 1913

A un torrent

A Eugeni d'Ors

Vull seguir pas a pas la teva vida,
atemperant torrent; reb-me en ta boca
com rebs la fruita que del sol rendida
vé a caure al peu de ta ombrejada roca.

Des de ton fons el blau del cel s'aboca
ovirador com mai, i quan ta humida
frescor la assoleiada pell me toca
de les planes i els cims mon seny s'oblida.

Racer del món, més que la oberta altura
jo am ta estretor voluble, la fontana
i el peix del gorc, i tot quant llú i murmura

dins de ta calma! Dòm la joia pura
de seguir pas a pas ta vida blana
fins on la esborra un camp o un mur la atura!

Istiu de 1910

Recordatori

La dòna que d'infant em duia de la mà
ha passat d'aquest món, deixant-me amb el neguit
de no dir-me ni adeu, ni poder-la besà,

tant que fou pacienta amb la meva maldat,
tant que sabé enganyar-me i treure de ma via
qualsevol malvestat!

Jo era un infant hermós d'un brú molt viu,
prò un xic sorrut, i si acàs m'encenia
si no per a abraçar era per revoltar-me,
clòs el puny, mossegant ma propia carn,
i ella era sola a soportar-me,
sola amb mos impropis, sola amb ma destrucció,
i amb perill ajocava en sa falda el cadell de lleó.
«Infant, quin mal us fan que esteu tant enardit?
no hi penseu més, infant...»

I em distreia amb rondalles fins que'm veia amansit.
Allavores sortia má generositat.

El foc d'ira, en amor dolçament s'apagava,
agafant-la pel braç em deturava
davant d'una parada de robes o joiells
i li deia: «Mireu, Antonia maca, ja que'm voleu tant bé
tot això que hi hà aquí us ho regalaré».

I ella'm somniava ric a mi també,
car tinc recort que als vespres si acàs adalt del cel
passava un d'aquells focs que semblen un estel
que fà via em deia: «Infant, doneu-vos aire,
així que un estel cau llenceu un roc enlaire
que això porta riquesa». I veusaquí
que ella s'ha mort, gens rica,
i jo no he pogut veure-la morí.

Antonia, no'm vingueu a torbà el sòn
que ara em faria esglai vostre negre vestit
i vostra blanca faç que s'era empetitida
devorada pel temps i pels dols, i l'esguart acerat
dessota el ratllat front

i els llavis prims de la boca marcida
que us feien mal-carada sens mala voluntat;
no'm sortiu, no, que anit us he resat
el rés amb que'm llevàveu un temps, mentre, insensat,
jo acàs bofetejava vostra faç beneïda
(que'm siga perdonat a l'altre món)

I encar que estic en deute amb vos de molta cosa
de vestits i joiells promesos en la edat generosa
vos no us en recordeu, i feu baixà al meu front
una estrella sortosa.

Bona Antonia, és l'infant el qui ara us crida:
On són aquells ulls vius i aquella faç marcida?...

Tardor de 1911.

Del Maresma

Coma rossa despullada
que t'infles tant suaument
en una dolça pujada
que té el bell coronament
del bosquet, i al cim s'hi estén
la gran serenô encantada!

Coma rossa despullada
on blanqueja xicament
la caseta emblanquinada
com vela en mar sense vent,
que ets tota tu il-luminada
d'aquell alt encantament!
Coma rossa i encalmada
em tens l'ànima enartada
i te'm beus el pensament.

26 Gener 1914

Any nou

A Joan Bardina

Que aquest any nou us sigui ben sortat
en la lluita de pau que haveu empresa,
que us dugui nou objecte de combat
i repós, si voleu, sense escomesa,
dic si voleu, perquè m'apar a mi
que per vos el lluitar ja és assolí.

JOSEP LLEONART

L'Emili Vilanova, íntim

L'Emili Vilanova, refinat humorista i saineter inimitable, era cosí meu, i des de petit li vaig posar una estimació preferent i candorosa. Aquesta estimació perdura encara, i em fa recordar-lo sovint. L'altre dia, després d'haver llegit un article a *La Vanguardia* que parlava d'ell, se'm renovà el dolor de la seva pèrdua, i, com tantes altres vegades, vaig repassar les cartes que m'havia escrit durant els anys viscuts per mi fóra de Barcelona. I com que en algunes d'elles s'hi reflecta tota sencera la seva ànima excelsa d'artista i s'hi apunten clarícies que la generació literaria actual desconeix, no crec profanar la seva memòria, sinó exaltar-la, donant a llum troços selectes de la seva riquíssima prosa epistolar, no menys saborosa que la dels seus quadres i sainets.

Abans, però, tinc de fer una rectificació a molts qui han escrit referint-se al Emili Vilanova. L'estudi acabat del seu temperament artístic no l'ha fet ningú. Se'l posa de relleu com escriptor de costums humorista, rioler, xamós, gran observador de l'ànima popular, i ningú s'ha fixat en que ademés de això era essencialment sentimental i principalment barceloní. Tenia una sensibilitat exquisida, s'enternia i emocionava per tot allò que corresponia a la seva educació sincerament cristiana i al seu amor a la vida de la ciutat de sa naixença. Tothom coneix al Vilanova concurrent al *café Pelayo*; mes ben pocs el veieren solitari i observador en el *café Baldric* del carrer de la Princesa, on anava per llegir els diaris de Barcelona. Molts el tractaren preparant prismes per a les aranyes de cristall que's fabricaven a casa seva per al servei d'iglesies, salons i envelats; mes no gaires s'adonaren dels canaris que eren son pler i tenia en gàvies posades a certa distancia en diferents llocs del pis perquè aixís, deia, els pintats animalons canten més i millor, com si estiguessin contrapuntats. Els vells i els infants l'atreien i per a uns i altres li sobraven paraules de conort i de dolcesa. Entre els seus quadres més feliços, ¡quí no hi veu relluir *Sempreviva, Tot sol y Primavera enganyosa!*

Si tingués de anotar records i aspectes íntims, tots agradosos, de l'Emili Vilanova, podria fer-ne un llibre. Mes avui deixaré que parli ell mateix en ocasions en que deslligava el cor i el pensament. Som-hi.

Havia començat a adaptar alguns dels seus treballs al teatre; i jo temia que això el desviés del seu camí natural. A

fi de fer-lo posar en reflexió vaig publicar a *La Vanguardia* un article titulat *Prosa vívida*, i al dia següent m'escriví una carta, en la qual, després de uns paragrafs que no fan al cas, hi havia els següents, força interessants, que transcriu amb la seva propia ortografia:

«Si seguiré o no el teu concell, no sé dir-ho. Fà anys que molts amichs y de valguer literari me deyan: «Tú, vosté, al teatre». Guimerá, Pauloski, (1) Picó, Bartrina, (al cel sia) Ixart, y jo m'excusava per cert rezel y per la dificultat en que'm trobava de sapiguer trobar arguments per compondre algun saynete o quadro pel teatre.

Pin y Soler agafá un dia *Las bodas den Cirilo*. Senyalá escenes, indicá lleugerament la decoració y 'm digué: «tiri avant». Vaig fer lo que'm semblá, posant-hi altres personatges y arreglant lo final, y de totas maneres li esqueya bé a Pin. Guimerá me va dir que modifiquéis lo final, y atesa la indicació, va anar a la escena y fou ben rebut.

Ara, per lo que's refereix als demés saynetes, jo no sé sinó que fins a la 5.ª ó 6.ª representació no van llatins. «A casa l'Alcalde» a la 12.ª va anar bé y'l públich hi reya en gran y no perdía cap frase.

Pero, pregunto. Ramon de la Cruz tampoch posava argument en los seus saynetes. I tant bonics son llegits com deuen serho posats en escena. Crech que després de las bufonadas que's posan al teatre que puch intentar durhi quadros senzills, riallers, en que la decencia no hi tinga res á reclamar. ¿No veus que ja n'he escrit prou de quadros y que al referlos per lo teatre m'enginyo y faig un treball casibé nou? Aixó és treballar y alabar la virtut, o sinó quedaria engandulit y res faria.

T'enviaré próximament «A casa l'Alcalde» (está en prempsa) y «L'Ase del Hortolá». Espero novas indulgencias y que m'encoratjis, sempre que'l teu sentir literari ho permeti.

Adeu. Escrich desde'l *café* per no retardarho indefinidament, que es el meu mal: quedar endeutat sempre de cortesia i consideracions».

Amb en Verdaguer i Callís feiem *La Veu de Catalunya* (revista) i jo havia demanat al meu cosí que m'enviés un treball inèdit. Passaren tres setmanes i el treball no venia. Aixó'm feu escriure-li una carta, donant-me per molestat, a la qual contestà amb la següent:

«Sr. D. Claudio Omar y Barrera.—Muy Sr. mío y amigo: en mi poder sus

dos gratas... Bueno; ja t'he renyat prou entrant á casa teva parlant *recio*. Per supuesto que correspondré á la teva demanda, però, *xiquet*, no'm vinguis ab apressuracions ni termes fatals. Tinch, referent a articles promesos, compromís ab «La Renaixensa», que'ls vaig retardant suaument. Ara tu també'm sollicitas y pots contar que't complauré; mes, repeteixo, no tinguis aqueixas impacencias, que no son bonas per la salut ni pels amichs i parents.

Déixam restablirme completament del bras que me'l vaig espatllar ara fa un any á Tarragona. Lo pobre Ixart venia cada dia á ferme companyia á la fonda! Lo bon amich anyorat! Que Deu lo tinga al cel que hi tindrà cosa bona!

Sí, t'escriuré alguna cosa, pero *luego*, més tart, y no cridis, ni renyis, ni't fassis passar per maco ni per lleig, que ja la tens enganyada, y no'n valdrás de més ni de menos segons jo opinés de la conformació de la teva fesomia. Per mi ets maco: aquí ho tens net el meu sentir. Ara que hi diguin lo que vulguin els enemichs i la gent del carrer...

Ja hi perdut l'agre d'escriure. Fà un any o més que no havia escrit res: una *gazetilla* a «La Renaixensa.» De que tots anem be, si a Deu plau, de salut, y fins a un altre. Expressions a la teva esposa y als dos revolucionaris teus.—Mana com vulguis al teu cosí

EMILI.»

Anteriorment, dos anys abans li havia recomenat que s'interessés perquè fos enlairat a la presidencia del Consistori dels Jocs Florals el *mestre en gay saber* D. Terenci Thos i Codina. Va prometre'm que ho faria, i la meua iniciativa fracassà. Vaig insistir al any següent, i no havent donat tampoch resultat, li escrigui deplorant l'ingratitude que's tenia envers els qui foren els primers capdills del nostre moviment literari i polític. A aqueixa carta contestà:

«Ni estich enfadat ni ho he estat may, ni sé perquè t'amohinas ab cavilacions. Que so peresós, *bueno*; tu ets actiu; una virtut més que t'envejo.

Respecte a lo que'm vas recomenar l'any passat no hi podia fer res. L'Aulestia y jo—que tots volíam la candidatura recomenada per tu,—per créurela convenient y ademés molt justa,—no prosperá. Aulestia's lamentava de que los que ja som vells no siguem escoltats. Varen dir que ja l'any passat eliminaren a.... per.... y que aquest any calia reparar lo desayre.

Vaja, adeu; si no escrich es per l'aclaparament constant de un demá que triga. Res més: adeu.

Fà molts días me te un xich aclaparat un deixament, costipat o qué sé jo.

(1) En Francisco Manel Pau.

Uns días estich be, altres débil y cansat, altres no sé llevarme a l'hora. Després me trobo millor y, sovint, desganat.

Espero que el teu fill anirà bé, y que, si Deu ho vol, s'engreixerà, o millor, s'enfortirà. Saluda a la teva senyora; (crech que are no s'usa aixó de tractar ab cortesia a la mare dels fills nostres. Molts avansats, y molts aristócratas, y molts *tifas*, en diuen *la dona...* uix!

Adeu. — EMILI.»

Llarga fou la correspondència mantinguda durant aquells anys en que visquerem separats. i altres cartes transcriuria sinó fessin referencia a afers literaris meus i a coses de familia. Mes en els paragrafs copiats s'hi veu bé la

diafanitat del seu esperit i's sent l'agredolç de la seva vida. Com el seu pare, com el seu oncle, el mestre compositor, D Ramón Vilanova i Barrera, ell no feu mai una rialla plena, grassa, sorollosa, i els acudits brollaven dels seus llavis, amb un posat seriós, o bé amb una mitja rialleta que li esqueia. Els *xistes* no'ls buscava; els trobava, li sortien naturals i espontanis.

Que Deu el tingui al cel... *que hi tindrà cosa bona!*

CLAUDI OMAR I BARRERA

RON BACARDI

Enric Casanovas

La Escola d'esculptura catalana

Aquesta seva exposició actual és per a N'Enric Casanovas la seva afirmació i consagració definitiva, i ho és per diferents conceptes. Espiritualment, perquè en aquestes esculptures troba ja una solució definitiva, per nosaltres en l'art escultòrica, un pensament i una idea fundament catalana, fundament «nostra»; formalment, plàsticament, perquè N'Enric Casanovas, presenta ja en resolució plena problemes tècnics fortament àrids, i sota'l seu treball i el seu esforç la pedra i el marbre han devingut dúctils i immaterials, semblant no oposar-se ni resistir a l'acció del pensament i la concepció, a l'embat d'un fort desig i una acció constant del nostre escultor.

Mai com ara, davant per davant la testa, bellament batejada per l'Eugeni d'Ors per la «Persuassió», havíem tant plenament i tant bellament capít la ductilesa del marbre i la vida espiritual que pot animar-lo, quan la mà que'l desbasta va guiada per l'embat d'una concepció fortament espiritual i bella: i com la «Persuassió», en totes les obres que exposa N'Enric Casanovas, sembla esforçar-se i venir obligat a dir-nos i demostrar-nos aquesta ductilitat de la materia, aquest jou plaent amb què ell domina la duresa del marbre i la pedra. Llegiu el catàleg, i veureu com totes les obres que componen i sumen l'exposició són ja en material definitiu; marbre, bronze..... Esforçadament En Casanovas ha degut lluitar i vèncer, però total és la seva victòria, i als guixos que abans en les exposicions anteriors senyalaven en l'obra una condició previa, no complerta, avui veiem ja substituir-

los per obres d'una condició definitiva, materials durs, vivint tota la gracia i fina ductilitat de la carn bategant tota la vida, essencialment pletòrica i rica de la nostra naturalesa.

Podem ja, doncs, situar i emplaçar, per aquesta seva formació definitiva, N'Enric Casanovas, entre'ls primers escultors de la nostra renaixença i dintre ella en el lloc d'avençada a vanguarda. Es un valor de formació ja definitiva, i entre'ls pocs a qui cal concedir aquest lloc, cal veure-hi N'Enric Casanovas, com a cap i nom primer d'entre els qui componen la Escola d'Esculptura Catalana. — Perquè immediatament, al dir el seu nom, i dins una escala progressiva de valors, dins una matemàtica d'acció i una matemàtica d'ideal, altres noms se'ns acuden, que junts amb aquell perfectament podem nomenar ja Escola.

Escola formada de manera ben insospitada: realment, poc podíem capir temps enrera, quan l'esculptura d'En Casanovas era tota ella reduïda a ràpids esboços de la vida obrera, en plena febre impressionista, que per un tant bell camí de depuració arribés el seu art a aquesta puresa de forma, i aquest valor espiritual tant intens, de la seva obra actual; i no obstant, el fet ha esdevingut, i passant per tota aquella escala de valors de depuració, hem arribat i avui som enfront de la «Persuassió», on el sentit de forma i d'estructura, assoleix la més alta i esplendent manifestació que poguéssim imaginar-nos.

I així, i aquest, ha sigut el camí de tots els qui formen l'Escola d'Esculptura Catalana; nascuts en plena herència impressionista per a despossessionar-se'n,

ha calgut aquest llarg camí de recolliment i de depuració per assolir els cimals de la puresa. Mes ara recullim ja els fruits i gustem de la placidesa d'una escultura bella i serena, on tota la forma és una evocació i una veu pregonada com el pensament de la nostra raça, viscuda de cara al mar de la nostra civilització.

La estatuaria grega es mantingué en un terme i valor just, xifrant tot el seu valor d'expressió en una estructura; art essencialment formal, l'escultura, en aquest deu sumar tot el seu valor, sinó vol desvirtuar i apartar-se del medi únic d'expressió, comú i potestatiu de les arts plàstiques, i que és purament un valor de formació i d'estructura.

La estructura és per les arts arquitectòniques el problema únic a resoldre, i ella qui és un formació, genera com a resultant, un valor d'expressió.—I veus-aquí com aquesta estructura, aquest jòc de volums i formacions, manifestant-se, acusant-se genera l'alt valor d'expressió de l'arquitectura clàssica; i és que l'expressió és en ella una una resultant, no un medi, i l'estructura n'és el valor fonamental. I veus-aquí, també, com la catedral gòtica que no acusa aquesta ponderació de volums i de formes, que avantposa una expressió a una formació, genera una arquitectura romàntica que ens atreu si voleu, mes en la qual, endebades cercareu per la lògica i l'esperit on reposar-se i delectar.

Igual és el valor de la estructura en les arts escultòriques: i així, tota la estatuaria clàssica queda reduïda a un problema de formacions i de volums; perquè sumar a l'obra escultòrica d'un valor d'expressió, com element essencial i primari, i no acceptar-lo com a resultant, és caure en un romanticisme de anècdota, i relegar-ne son valor de cosa vivament eterna, de cosa perdurable. I aquest creiem que és en la obra de l'escultor Clarà defecte capital; En Clarà, avantposa una expressió a una estructura, i això moltes voltes l'arrastra a unes fredors acadèmiques, i també moltes voltes, segurament malgrat seu, les seves obres són orfes d'una vivificació espiritual que les animi, i més que evocar-nos l'augusta placidesa d'una divinitat protectora de la clàssica Atenes, ens evoca l'obra ampulosa i petulant, però buida i mancada de sonoritat de l'estatuaria renaixementista.

Aquest valor de puresa d'estructura i formació, és el que creiem alt valor de l'esculptura de N'Enric Casanovas; tota ella és un problema de forma, i això és el que dona a la seva obra aquest valor de cosa vivament eterna, que fa i omple la nostra delectació.

N'Enric Casanovas, pesa, amida i comprèn els volums i les estructures. Per això la seva obra és sana, i l'expressió queda reduïda a son just medi, sens amagar ni desvirtuar el valor de la forma.

Podem comprendre, que una escultura que així respecta els volums i les estructures, és la única que pot unir-se i complementar les línies d'una arquitectura, també d'estructura i de formació. I realment, En Casanovas amb les seves obres, es declara tributari de l'arquitectura, i vé a proclamar una volta més, aquella idea d'unitat suprema, que acompanya i presideix sempre, un moment de alt esplendor de les arts.

L'art d'En Casanovas, és realment un pas i un esforç més, per aquell camí de unitat de les arts, que guia l'art nostre de renaixença, i és que En Casanovas, home de tremp viril, ama de les coses un formació forta i viva, i fa respondre les seves obres a un ideal i un pensament d'eternitat. Per això vol lligar el seu art a quelcom de vivament etern, a les línies i volums d'una arquitectura, mostra perdurable d'un pensament i una acció humana.

L'art d'En Casanovas, no és per a restar en les sales grises i glaçades de un museu, exposades a l'admiració i curiositat d'un visitant; la escultura d'En Casanovas, sana i forta, mereix expandir-se i viure de cara a la llum, presidint amorosa una plètor de vida, presidint des d'una Acròpolis de la Gran Barcelona, la vida intensa de la nostra urbs. Ella,

vivint i esplaiant-se per la ciutat, ompliria d'amable serenitat i sana fortalesa l'esperit nostre, cantant la vida i pensament etern de la nostra raça. No preté dir-nos velles històries i evocar-nos records; no preté ser un llibre d'historials literaris: mes ens ompla l'esperit de joia i amor a la vida, i ens fa amar la lluita i la grandesa de la nostra bella Catalunya.

La obra de N'Enric Casanovas, clàssicament catalana, és una afirmació i un alt valor; contra ella, podran alçar-se creuades d'odi, plomes de sempre; mes la obra d'En Casanovas i la nostra obra seguirà el seu camí i cada dia serem més a la lluita per l'acció de renaixença.

Aquesta exposició i aquest triomf ve a alentir-nos en al camí nostre, perquè demostra la bondat i el valer d'una estètica i un ideal, que és l'estètica i l'ideal nostre; per això celebrem joiosos, d'En Casanovas, aquesta seva afirmació, ja que ella és un pas d'afirmació per a la nostra doctrina.

I ara, poc a poc, seguirà N'Enric Casanovas el seu bell camí; cara a cara a les afirmacions atrevides, sempre senyalant un pas més de progressió, que ara serà ja per la glòria de Catalunya. Perquè la obra d'En Casanovas és ja quelcom nacional i propi, fundament català, i ell és, d'entre els nostres, el primer escultor de Catalunya.

MARTI CASANOVAS

El Pervenir de la Biologia experimental a Catalunya

Extracte taquígràfic de la conferència donada el dia 30 de Gener passat a la "Joventut Nacionalista" pel professor de la Facultat de Medicina, D. Jesús M. Bellido

Al trobar-me avui en aquest lloc no puc menys de recordar amb fruïció aquell temps de la Federació Escolar Catalana, quan vaig tenir amb la Secció d'Enginyeria una amistosa conversa, més que conferència, al volt d'una qüestió d'Higiene. L'acte d'avui me sembla talment una reproducció d'aquell; és veritat que la joventut escolar s'és canviada, mes perdura el mateix ennoblidor entusiasme d'aleshores.

Ço que vui comunicar-vos ara potser podria dir-se en altres llocs; i, en efecte, existeixen Corporacions mèdiques i Societats biològiques a propòsit, però dup-

to que les meves paraules tinguessin de aquells llocs estant la mateixa eficàcia que de la tribuna de la Joventut Nacionalista. D'aquesta Joventut Nacionalista han de sortir orientacions per a la vida a Catalunya, que en un espai de temps més o menys breu podran traduir-se en realitats en la vida civil i política catalana.

Vinc a expressar un desig no precisament meu sinó d'un nombrós ajust, en la seguretat que la Joventut Nacionalista escoltarà la nostra veu, i la farà seva.

En una conferència, donada a Madrid, els darrers dies de Juny, amb mo-

tiu del Congrés per al Progrés de les Ciències, oferirem prova eloqüent de la nostra activitat. Fou el Dr. Pi i Suñer l'encarregat de exposar allí el que nosaltres fem, les instal·lacions que nosaltres tenim i el profit que'n treiem. Aquella conferència que escoltarem inclús algú d'aquests companys, com el Sr. Sans i Buigas, i que tots llegíreu a «La Veu de Catalunya» a primers de Juliol, aquella notable conferència, jo la vaig viure, i amb verdadera satisfacció recordo aquells dies, que, amb el meu ajudant, anava seguint els laboratoris d'aquesta ciutat treient plaques i preguntant-ho tot, i recordo el treball de preparació, la nit abans, en la cambra de la fonda, fent la llista per tal que res no fos oblidat, que tot fos conegut i recordo amb plaer les felicitacions que el Dr. Pi i Suñer va rebre, i que a tots ens arribaren. Però hi havia coses que no podien dir-se allí, sols s'havia de parlar del que fa força i demanar l'ajuda dels que són els Poders constituïts. De les coses que no s'havien de dir l'una és el nostre propi elogi; altres nostra propia censura, i la censura dels Poders públics. Vull, doncs, parlar-vos fent a la manera d'un examen de consciència de les nostres condicions i de les nostres tares. Dec recordar en primer lloc que és qüestió que avui ja no es discuteix la necessitat de fer ciència purament especulativa, fins dins la mateixa Medicina. Una altre qüestió és la de la nostra capacitat per aquesta ciència de resultats no immediats. I aquí permeteu-me que faci una mica d'història. Hi hagué una època que l'intellectualitat catalana, per reflexe del que pasava en la madrilenya, havia cregut que la nostra missió no era anar al camp experimental sinó pendre una de d'ugues direccions: verbalista i pseudo-filosòfica una, i pseudo-pràctica l'altre. De la primera tendència, contarem a Catalunya amb un nom gloriós, amb un poderós cervell que dirigit d'altre manera hauria pogut influir força diferentment en la marxa de la Ciència. Me refereixo a Letamendi. Potser els aplaudiments que arreu conseguí li feren considerar més enlairats que la ciència experimental, les generalitzacions, les generalitats, els castells ideològics edificats damunt la ciència feta a altres països. Crec que aquest concepte no val la pena de rebatre'l. L'altre tendència cercava en el treball dels savis d'altres països el cantó pràctic, aplicable. Aquesta idea fou més perjudicial pel fet que fou més extesa. D'aquesta marcada inclinació a la pràctica dels savis catalans se'n volgué fer precisament el caràcter distintiu de la nostra personalitat científica. No tracto pas que ens haguem d'abocar tots al camp de la cien-

cia purament experimental; crec, però, que som capaços per treballar-hi com els països més ben dotats, per la qual cosa tenim el deure de fer-ho els uns, i el de posar les condicions per a que pugui fer-se, els altres; la prova més eloqüent la tenim en tot el que hem resolt i tenim en vies de resoldre.

Són necessaries per a fer ciència original, quatre coses. En primer lloc, un nucli de persones dedicades preferentment a aquest ram, en possessió o fàcil disposició de llibres i de tota mena de publicacions tant recents com també de altres temps; en segon terme possibilitat en termes més o menys llargs de poder anar a veure en altres països com se fa Ciència nova, conèixer nous problemes o noves escoles; en tercer lloc hi hà la qüestió del material, i per fi la de la estabilitat, la fixesa del personal per tal que la seva ocupació científica no sigui com feina interina, sinó de tota la vida per poder deixar així continuadors.

El problema de les publicacions, com ho feu notar ben bé en Pi i Suñer a Madrid, i prou que ho escoltaren, el tenim ja resolt. Al Institut d'Estudis Catalans i a altres associacions podem comptar amb tota classe de llibres, revistes i col·leccions, no havent de fer més que demanar-los. Està també resolta la qüestió de la sortida del nostre país ja per part de les nostres corporacions, ja també per la coacció que per raó de nostra bona fama exerceix nostre Institut damunt la Junta Central de pensions. A tothom que desitja amb garanties una pensió, li és concedida i perllongada. Potser el dia que augmentin les sol·licitacions es presentarà el problema de la deficiència; però de moment tinc entès, i no voldria equivocar-me, que és major el nombre de pensions a donar que el de les sol·licitades. Passem ara a parlar dels problemes no resolts encare referents a personal i a material.

Les nostres instal·lacions són incompletes; l'orgull amb que les ensenyem no'ns pot privar de reconèixer-ho. Les que hi hà són fragmentaries; pot dir-se'n que són el fruit dels nostres esforços i sacrificis, el resultat d'una carrera perseverant en un camí plè d'entrebancs. Potser aquesta mateixa pobresa de les nostres instal·lacions hagi obrat com estimulants del nostre enginy; però jo no crec, de cap manera que el trobar-se enfrot d'una bona instal·lació estronqui les activitats; jo crec que si l'inspiració fructifica amb instal·lacions modestes també ho faria amb instal·lacions luxoses. No tinc de citar exemples de deficiències ni pensar com deia l'Ors, referint-se a una, si l'experiment començat darrera del Parc deu acabar-se a

Les Corts. Resten capítols sencers dintre la nostra Ciència en els quals no podem ni començar. No tenim instal·lació per l'estudi dels canvis respiratoris ni'l balanç general de la nutrició; falten instal·lacions per a tot estudi de psicofisiologia. Això en quant a parts d'instal·lacions senceres, com fóra un laboratori d'Embriologia; manca igualment el laboratori d'Anatomia patològica del sistema nerviós. Aquestes coses que'ns manquen és precís que les tinguem, perquè no'ns manquen homens que podrien governar-les; és precís que en una o altre forma, rica o pobre, aquestes instal·lacions se'ns donguin.

El que fa encara més falta és la coordinació, l'establiment del que'n podríem dir Institució o laboratori general de biologia, a on al trobar-nos tots junts, les nostres activitats també s'unissin. El nostre «Institut» no necessitaria complicada arquitectura; fóra prou un senzill edifici per a reunir en major nombre, amb el mateix instrumental, amb unitat d'aspiracions, i unitat de treball, a fi de conseguir la constitució d'una escola biològica, que seria la nostra consagració dintre el món científic actual.

Passem a ocupar-nos del personal. Per a donar un major rendiment de treball hem de lluitar amb tres tares, una nostre, no pàs nostres les altres. Aquestes tares són la falta de modestia, la mala organització i la falta de estabilitat. Al dir falta de modestia no prenc aquesta paraula al peu de la lletra, sinó en el sentit de manca de col·laboració franca entre nosaltres. Ens està o no bé que'ls nostres companys emprenguin un treball, però nosaltres n'emprenem un altre. Hi hà a Barcelona, a un dels principals centres d'ensenyança, cinc laboratoris on se fa el mateix; per què no es reuneixen en un? Tots volem ser caps i no veiem que millor que 20 de sols treballen 20 de junts.

Un altre fase d'aquest defecte és el no començar pels petits problemes, per a passar després a qüestions més complicades. No crec que haguem de començar per comptar els pèls d'una oru-

ga o les estríes d'una fibra muscular, però tampoc ens hem de proposar de primer el resoldre problemes generals que no podem atacar en conjunt sinó parcialment, i per parts, i en petit.

Un altre aspecte de la manca d'esperit de col·laboració és el no voler ser deixebles de mestres de nostra terra. La major part volem ser deixebles de mestres de països llunyans, encara que alguns realment s'enganyen al creure's tals deixebles, perquè la categoria de deixeble no s'adquireix pas amb poc temps, amb el coneixement d'una tècnica *dernier cri*, per gloriós que sigui el nom amb el qual vagi unida, sinó per llarga permanència, per amistoses discussions i fins en mig dels disgustos inherents a la persecució de tot fi. Encara que violentant-nos i encara que no'ns semblin tant gloriosos com els de lluny, havem de regonèixer els nostres mestres, per, en son dia, poder nosaltres també ésser regoneguts; sols aixís seria possible la formació de l'escola de que abans vos parlava.

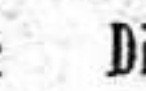
Un altre defecte és el voler sentar plaça de geni prenent donar interpretacions dels fets sobradament genials; un altre és el treballar buscant el profit del nostre treball, no fent ja la cosa per la cosa mateixa, no buscant la veritat per la veritat, sense pretensió de resultats immediats, o sol·licitació de aplaudiments fàcils.

Potser part del descrèdit que patim en certs centres biològics estrangers és degut a que determinada personalitat que va treballar en aital sentit deia fer descobriments de profit amb massa freqüència, fent que ara no se'ns prengui seriament i se'ns miri amb prevenció i desconfiança: cal evitar la repetició de tal fet a tota costa. Acabada ja la part de examen de consciència per part nostra, ens és grat dir que la correcció d'aquests defectes no serà difícil amb llur coneixement, imponent-se en primer terme el regoneixement de nostres mestres com a nostres caps.

Passem ara a la qüestió de la organització del personal. Aquí i en el

AGUA MINERO : MEDICINAL
NATURAL : PURGANTE

RUBINAT-LLORACH

Recomendada por las Academias de Medicina de Paris y Barcelona, etc., etc.   Diplomas y medallas de Oro

PURGANTE SIN RIVAL EN EL MUNDO

Combate eficazmente la constipación pertinaz del vientre, infartos crónicos del hígado y bazo, obstrucciones viscerales, desórdenes funcionales del estómago e intestinos, calenturas, depósitos biliosos, calenturas tifoideas, congestiones cerebrales, afecciones herpéticas, fiebre amarilla, escrófulas, obesidad (gordura); NO EXIGE REGIMEN NINGUNO.— Como garantía de legitimidad, exigir siempre en cada frasco la firma y rúbrica del Dr. Llorach, con el esudo e: carnado y etiqueta amarilla. Desconfiar de imitaciones y substituciones.

VÉNDESE EN FARMACIAS, BROGUERÍAS Y DEPÓSITOS DE AGUAS MINERALES

Administración: Calle Cortes, 648 - BARCELONA

Nadie debe estar en su casa sin una botella de agua RUBINAT-LLORACH

camp de l'ensenyança s'ofereix un problema platejat no sols en el nostre sinó en tots els països. Entre nosaltres al menys, devem resoldre'l en el sentit de què l'ensenyança i el treball d'investigació són inseparables. Es possible la existència d'individus inhàbils per l'ensenyança i en canvi perfectament armats per al treball d'investigació; però no podem acceptar la d'individus encara que aptes per l'ensenyança, ineptes per a l'investigació. El professor necessita sentir la inquietut de la ciència que viu i que's forma; d'altra manera va a l'acantonament i a l'anquilosis, ensenyant rutinariament ciència llegida, no viscuda, per ser-li més còmode i potser de major lluiment.

Es llegeix en una publicació de la Universitat d'Harvard que l'alumne és allí, home de llibres i'l professor home de laboratori. Entre nosaltres molts cops passa tot al revés i tota la nostra actuació en aquest sentit ha de dirigir-se a què uns i altres ho siguin de ciència viscuda i de laboratori.

Els organismes docents tenen entre nosaltres, al menys el que jo conec bé, com diu En Bofill i Matas, dues organitzacions de personal, la *oficial* y la *real*: hi ha homes que figuren en les publicacions estadístiques i anuaris i altres que no hi figuren. Hi hà els homes que cobreixen una plaça i ocupen un número d'un escalafó, i els que no pertanyen a cap; hi hà qui forma en ambdúes organitzacions. Entre'ls *oficials* hi han persones que senten la inquietut i la vida de la ciència i són les que serveixen per a provocar vocacions i moure les aficions i l'amor al nostre treball. Encabat hi han els qui deixen fer sense ells pendre-hi part activa; veritat que permeten que un altre s'aprofiti, però això no és prou perquè el fet de deixar fer a un altre demostra falta de fè i d'apreci al treball sòlid i obscur del Laboratori, i per consegüent una pobre disposició per a provocar vocacions envers la nostra feina.

Queda per últim la classe dels que no fan ni deixen fer i que fins arriben a

voltes a fer irrisió dels treballs fets de bona fe pels altres, reduint-se a complir amb un mínimum de treball esmençat i fent missió realment inhibidora i dificultadora del treball dels altres.

Un altre mal és la falta de comunicació entre'ls nostres investigadors biòlegs amb altres organismes d'ensenyança i d'investigació, alguns realment gloriosos de nom i d'activitat entre nosaltres. Ens falta relació amb químics, matemàtics, físics, naturalistes i tècnics de tota mena, relació imposada per la naturalesa del nostre treball. Es necessari que'ns acostumem a ésser assessorats per ells perquè el nostre treball en millorarà. Els nostres problemes seràn controlats per ells i els seus ens ajudaran a plantejar-los millor o a emprendre'n de nous.

Veiem ara com neixen entre nosaltres les vocacions i com aquestes neixen de tres maneres; en primer lloc les demostren els estudiants desitjosos de produir i de fer ciència viscuda. Les publicacions de la Societat de Biologia ho demostraran de manera eloqüent. Una altra manera de despertar vocacions són les pensions; uns pensionats, altres per iniciativa particular han anat a fóra i la visió d'altres procediments i l'exemple han fet que encara que sortits tal volta amb el sol fi d'aprendre una tècnica determinada s'han quedat a estudiar altres coses a les quals han dedicat també la seva activitat, malgrat que al tornar aquí no podran tal volta continuar conreuant-les.

Una altra vocació és la dels professors novells, amb l'inconvenient de tenir de lluitar contra'l medi universitari advers. Per això tot aquell que se senti cridat deu ésser ajudat perquè crec jo que la perseverancia deu ésser més obra del medi que no del propi individu. Està bé que hi hagin hèroes de la perseverancia, però fóra mellor que no tinguessin de produir-se.

Parlem ara anecdòticament del que passa al professor novell, al pensionat, acabat d'arribar. El professor novell, plè d'entusiasme i joventut i el pensio-

nat acabat d'arribar s'instal·len com poden a casa seva per a començar a treballar; però les deficiències, l'exemple de altres la vocació dels quals no ha estat perseverant, la necessitat en molts casos de batre's en la lluita per la vida, i la desconfiança en sí mateix al veure que amb el temps que's treballa no s'ha arribat a cap descobriment, acompanyat això també de falta de publicacions, fa que aquelles activitats siguin abandonades i desmaiades les més fermes vocacions, i quan principalment no s'ha pogut solidar la situació econòmica, l'individu passa de les dues organitzacions de què abans hem parlat, a figurar tant sols en la *oficial*.

De tal manera creu el públic i fins certes corporacions que'ls treballs d'investigació deuen ésser de pura heroicitat i pel pur desig de saber i ensenyar que fins s'han fet recentment, en un establiment benèfic de nostra ciutat, cursos amb matrícules cares, sense haver donat en canvi retribució de cap mena al professor.

No podent el pensionat continuar amb el que feia a fóra no busca ja més la ciència per la ciència, sinó el major rendiment amb el mínim treball, i no busca més que *épater le bourgeois*, dient-se únic poseïdor del secret de tècniques novíssimes *dernier cri*.

Per això hi hà una aparent solució. Els homes són i seràn sempre de dues classes: rics i pobres. Els pobres podrien dedicar-se a les ocupacions productives i els rics a les improductives, ja que per els pobres no's tracta com deia l'Ors, al voler fer ciència, de renunciar a l'automòbil sinó d'una altra renúncia més tràgica. Per altra part ja n'hem tingut d'homes de posició que s'han dedicat al conreu d'una ciència determinada, però aquests no són homes de ciència, sinó diletants que fan ciència no com a ocupació sinó com a entreteniment, no com a persecució d'un pensament a resoldre sinó com a mer passatemps. Però hà una raó de ordre moral elevat, i és que no hem de cometre la crueltat de concedir el dret a la fruïció de la pro-

MOSAICS E F ESCOFET & C

Paviments
Unitas

Barcelona

Ronda Sant
Pere 8

ducció científica a una part dels homes i negar-la als altres pel sol fet del seu naixement.

Lluitem aquí amb la falta de tradició científica, falta d'esperit d'escola, com ho demostra aquest continuat plantejar problemes nous. Es diu que'ns falta tradició filosòfica i literaria, però encara ens falta més, veritable tradició biològica-mèdica.

Vaig ara a parlar de com hauria de ésser la nostra escola, i primer vaig a referir-me a l'escola d'Abderhalden, a Halle, qui té la tradició de la de Fischer.

Aquesta escola constitueix un organisme amb un cap i una pila de col·laboradors els noms dels quals tal vegada es desconeixen, però les obres dels quals no passen pas desconeixudes; el cap porta la direcció, però no va sol com en el nostre país. No's tracta de fer una columna per isolar un home a 50 m.; sinó una piràmide d'homes al cim de la qual no rodí el cap i on el ser geni no fa perdre, per l'aïllament, la noció de la realitat. D'aquest modo el treball arriba més suaument al nivell de tothom i s'expandeix millor. Els col·laboradors renuncien al seu nom i a la seva firma: durant dos anys fent la piràmide per al director, però construïnt també l'escola per enfilarse demà ells. Amb aquesta organització i fiant-se sols de la seva activitat agafen un tema i l'exhaureixen pacientment sense buscar efectes brillants, sense febre de prioritats, fent la cosa per la cosa mateixa, pel gust de saber i de descobrir. Així és com per un treball continuat ha arribat dita escola a coses transcendents sols comparables als treballs d'En Pasteur.

Jo crec que aquí podem tenir quelcom d'això, quelcom d'escola experimental ja que homes — alguns d'ells aquí presents—no'n falten. Aquesta escola pot fer-se aprofitant de moment ço que és existent, però se requereix garantia de possibilitat de continuació, mitjançant subvencions a les persones perquè facin tal o qual treball determinat; subvencions a graduandes de doctor perquè facin les seves tesis sobre assumptes experimentals, i per fi fundar a manera de *beques* annexes a l'Institut biològic com a subvencions de despeses d'estudis als estudiants que ens ajuden en els nostres afers, i complement d'assistència als professors. No s'ha fet amb aquests tot el que's deu quan després d'haver-los entregat la càtedra o haver-los permès estar en un país estranger, se'ls neguen els medis perquè puguin continuar el seu treball. Aquesta obra la ha iniciada l'Institut de Ciències del qual jo mateix n'he rebut pensions, per material i pels treballs; això es fa en *Historia, Astronomia* i en tantes al-

tres branques de l'activitat científica, i si no s'ha fet encara per la nostra ciència és perquè no ho hem demanat; però des d'aquest moment si la meua veu pot servir de alguna cosa serveixi al menys per a fer patent aquesta necessitat. De no haver-se atès altre temps aquestes qüestions el càs Cajal ens demostra les doloroses conseqüències. Prou que ho posà en clar En Pi i Suñer a Madrid, En Cajal realitzà sos principals treballs aquí a Barcelona a l'Escola de Medicina del carrer del Carme, enfront d'un medi advers, i quan una volta, amb motiu de fundar-se el Laboratori Municipal semblava nàixer alguna esperança de ser solidada la seva situació, llavors algú digué que a Barcelona, fóra un històleg tant inútil com un astrònom. Amb aquest motiu En Cajal va emigrar i la escola brillant que ell ha fet a Madrid, el que ell ha aconseguit amb el seu immens prestigi, ho hem perdut per culpa dels nostres pares que no'l posaren a cobert de les seves necessitats, que no'l volgueren defensar; de manera que jo crec que una veritable necessitat nacional catalana està en assegurar l'estabilitat dels investigadors, en defensar les càtedres, no les de clíniques solament, que aquestes pel compte que té sempre hi haurà qui les buscarà, però si les altres com són les dels 3 primers anys de Medicina i l'assignatura d'Higiene; aquestes cal que no caiguin en mans de altres més ben formats i cal rescatar les que ja hi siguin, cosa que no faràn pas els diletants sinó els tècnics, els investigadors.

Un exemple el tenim amb la provisió de les càtedres de la nomenada Secció de Naturals a la Facultat de Ciències. Tots sabem que s'ha fundat fa pocs anys aquesta secció en la nostra Universitat, i tots sabem com aquí s'han conreuat sempre dites ciències. Doncs bé: aquest conreu era diletantisme pur, i no ha estat pas per falta de títols, perquè ben fàcil és tenir-los, sinó per incapacitat dels d'aquí, que aquestes càtedres estan en mans de joves forasters il·lustradíssims que honren Espanya, però que millor hauria estat que fossin deixebles de

aquesta Universitat. Potser si M. Font i Sagué hagués viscut haurien canviat les coses, ja que ara mateix En Carerras Artau té una càtedra a la Facultat de Filosofia, novament creada, i altres catalans són a Madrid i tracten d'aconseguir que altres càtedres quedin entre nosaltres. Això és tant més necessari per a nosaltres per quant a Madrid se formen nuclis competentíssims i treballadors que avui ens demanen col·laboració, però que'ns treuran de casa sinó ens fem forts per a fer-nos superiors a ells.

Aquest últim fet i les conseqüències que n'hem de treure, millor que jo us les dirà En Turró, patriarca de la nostra escola, en un article publicat a la «Veu de Catalunya» en tornant del Congrés de Laboratoris Municipals tingut l'any passat a Madrid: sia aquest fragment l'acabament de la ja llarga i pesada conferència.

Parla de Madrid, i diu: «S'és creat allí un Laboratori Municipal de nova planta, esplèndidament dotat de material, que està a l'alçada dels millors del món, amb les soles forces del municipi. Al carrer de Ferraz l'Estat n'aixeca un altre dedicat a l'investigació científica pura. A l'Hipòdrom un estol de joves, avui obscurs, treballa sobre els problemes de la físico-química que en el segle XX transformarà el món, com la física i la mecànica el transformaren en el segle XIX. La mateixa Universitat Central, amortallada fins ara sota la llosa d'una erudició morta, reb l'alè de una altra vida. Una joventut generosa i ardida s'acobla en una «Sociedad de Biología», en una «Sociedad de Ciencias físico-químicas», en una «Sociedad de Ciencias Matemáticas» i en totes elles s'exigeix treball, rès més que treball. Es va perdent allí la memòria de aquells grans debats de l'antic «Ateneo de la calle de la Montera».

»A Barcelona no'ns arriba més que l'aldarull de la xerrameca parlamentària i és la veritat que a Madrid s'hi està infantant un nou verb amb el recolliment religiós que la naturalesa posa en tot el que té en gestió. Tinguem-ho en compte. Els grans polítics d'allí

TUSELL GERMANS

Articles de Goma i de Celuloide

FÀBRICA: Font honrada, 3.

Botigues i Magatzoms

CENTRAL: Fontanella, 20

SUCURSAL: Ronda Sant Pere, 12

SUCURSAL: Vila Vilá, 89.

no ho entenen el que passa, però ho accepten «porque viste». Aquí, en canvi, un bon nombre dels nostres homes polítics creuen que'l diner que uns quants esperits enlairats esmersen en la obra de una cultura superior són diners mal gastats. Com s'equivoquen! Qui crea homes de ciencia positiva en tots els rams del saber entre nosaltres, posa els fonaments del patrimoni futur del nostre poble i els fonaments del nostre domini en el pervindre. Perquè a la llarga el que més sab és qui mana».

Acaba de sortir DRET CATALA

Obra nova

Qüestions Civils, estudiades segons
nostre Dret per Lluís de Peguera,
extractades per

Francesc Maspons i Anglasesell.

Extracte de la doctrina civil de Peguera anotat amb la Jurisprudencia catalana.

Wagner i nostre públic

En un article nostre, publicat damunt «Catalunya» i titulat «Wagner entre nosaltres», ens esforçarem per a deixar ben definida la significació i importància que té la figura del mestre alemany per a els pobles del mig-dia, procurant fer el traçat de la línia que desllinda el camp del wagnerisme sà, sens prejudicis ni sugestions, de l'ermot del wagnerisme fanàtic. Avui, per a continuar la discussió del problema que ofereix «Wagner entre nosaltres», ens toca fer l'estudi de nostre públic.

De cop i volta, salta a la vista de l'observador menys perspicaç l'apassionament de dos nombrosos aplecs qui no s'adonen de la falsa posició en que'ls colliquen les exageracions llurs amb l'impressionabilitat dels respectius temperaments. En l'un dels grupus s'hi apleguen els cecs adoradors de l'ídol, els idòlatres sens frè de Wagner, mentres en l'altre s'hi ajusten, per a contrarrestar la força d'aquests els desapiadats detractors del geni de Bayreuth. No hi hà més, sempre en el món una força en un sentit provoca la necessaria, fatal, reacció que, oposant-se a aquella deu produir l'indispensable equilibri. I no és que per a produir-lo les dues forces se hagin de neutralitzar; una d'elles pot ésser de major intensitat que l'altra, però del sistema dinàmic que formin, n'eixirà una resultant que serà la productora de l'equilibri de que parlàvem adés, car equilibri no vol dir inacció, immobilitat, sinó que és el degut ordenament de les forces per a la producció d'un treball útil.

Si als incondicionals admiradors de Wagner no'ls hi oposés ço que ells anomenarien el *geni de l'especie* un frè apropiat, estimbarien l'art en el mateix abisme d'on pretenen treure'l. Poden ben riure's dels que han deixat a reraçaga estàticament momificats per les banalitats de l'òpera, però no seria pas molta la via que farien aquells wagne-

ristes a que'ns referim de genolls en terra i amb el cap acotat davant de l'ídol llur. Els qui resten amb les arcàiques aficions de l'òpera i del *bel canto* són uns retrògrades que no permetrien un avenç evolutiu de l'art; però, dins d'una serie més o menys llarga d'anys, els wagneristes d'horitzons tancats se trobarien en la situació mateixa d'aquells, i, per als esperits oberts a tota noble iniciativa de progrés, serien ells, els fossilitzats wagneristes, qui devindrien objecte de befa.

Un i altre dels aplecs de que parlem haurien d'asserrenar llur esperit, i, garbellant l'obra wagneriana en l'era del nostre art patri, procurar que les marinades llatines fessin la destría del bon grà.

La passió és senpre una mala consellera, i seria de desitjar que tiris i troians, depositant la seva intransigencia, no estremessin les respectives notes. Al capdevall entre uns i altres és on la veritat hi regna.

Una bona part del públic no vol fer-se càrrec de que en la música hi hà una essencial divisió a fer, i voldria que l'autor de un drama líric li dongués a bell raig música pura, música independent, música que, per afalagar-li l'orella, no estigués lligada per les lògiques necessitats de l'acció dramàtica qui ha de comentar. Aquesta part del públic no capeix la diferencia que separa a la música simfònica de la música dramàtica, i, malvesat com està assistint a les representacions d'òpera sense preocupar-se gaire de l'acció, ha arribat a figurar-se que al músic tot li és permès i que tot pot supeditar-ho al seu capritxo. El principal és que'l músic estigui ben *inspirat*, amb aquella llei de inspiració que no reconeix traves de cap mena. Hi ha individu d'aquest públic qui no pararia esment en que un vals acompanyés a una agonía, mentres el vals aquest hi evoqués el recort de l'últim

flirt o se li quedés amb facilitat a l'orella.

Hi hà potser més partidaris de fruir a Wagner en els fragments musicals que s'executen en concerts, que no pas de fer-ho en les representacions teatrals de les obres d'ell. Aquests tindrien tota la raó si Wagner — malgrat els defectes que sempre li hem trobat — no hagués demostrat ben plenament ésser quelcom més que un músic. Estem ben lluny de creure en la perfecció del geni de Wagner, però seria una greu ofensa a la justícia no reconèixer que ell ha sigut l'artista integral del teatre i que, per tant, aquest és son lloc propi. Tothom qui no vulgui cloure els ulls a l'evidencia haurà de veure que'l mestre alemany tingué un concepte acabat del drama, una visió exacta dels assumptes dramàtics que podrien ésser alhora musicals, i que, si no estigués sempre prou acertat en el desenrotll de les obres, en canvi bastaria el primer i l'art amb que foren compostos els quadres escènics d'aitals obres per demostrar ben clarament que Wagner i el teatre són del tot inseparables. Pel nervi i per la plàstica, les obres de Wagner semblen tenir ses arrels en la tragedia grega; llàstima que després l'alemany de pura sava que hi havia en l'autor envollcallà aquests elements amb les boires de unes filosofies un xic fora de lloc. Aquells qui sols se fixen en els grans moments musicals de l'obra wagneriana, haurien de parar esment en que aquell músic que tant els admira és sols el comentador i revelador de un estat d'ànima dels personatges, perque, havent-se reclòs el drama en les pregoneses de la sentimentalitat humana, és ell, el músic, qui's troba de plè en l'element propi i qui, per tant, és l'únic qui pot i deu encarregar-se d'expressar en adequat llenguatge ço que la paraula devé impotent per a fer-ho. Ja veuen, doncs, com, malgrat tota l'importància que la música adquireix en aitals moments, encara hi hà quelcom en l'obra que resta superior a la mateixa música i del qual no és altra cosa que una expressió més o menys acertada.

Després, els enlluernats pels fragments de major musicalitat s'haurien de fixar en que també s'hi troben, en l'obra wagneriana, moments d'alta dramàticitat sense que el poeta hagi tingut necessitat de entregar-se al músic per complet o, usant una frase de Wagner, sense que esdevingui el complet *deslliurament de la música*. Si el públic es fixés bé, per exemple, en la intensitat dramàtica del deliri de Tristany, no frissaria tant per arribar a l'ubriaguesa de la musical mort d'Isolda, i l'ànima de Tristany, flamejanta d'amor, no sofriria el dany d'haver de restar incompresa.

En canvi els de l'altre aplec, aquells qui adoren el Wagner - omniscient, creuen de superior essència artística les pedanteries filosòfiques de Tristany, quan parla del lloc on restà durant son desvaneixement, o l'inflada frase de Gurnemanz «el temps devé ací espai». L'exactitut filosòfica d'aquesta frase podria discutir-se molt; nosaltres la creiem equivocada, car les idees de temps i espai son conceptes de relativitat necessaris a la limitació de l'intel·ligència humana, i, quan aquesta perdés la condició de limitada, no devindria el temps espai, ni aquest aquell, sinó que ambdós desapareixerien per innecessaris davant de la visió de l'infinit i de la eternitat.

Les pàgines i conceptes pretenciosament filosòfics hi formiguegen en l'obra wagneriana; però no és en un article on poden abundar-hi els exemplars. I el que'ns dol no és que hi siguin, aquells conceptes i pàgines, perquè al capdevall l'afició sens mida dels alemanys a la filosofia pot, fins a cert punt, disculpar a Wagner, qui sentia l'afició dels de sa casa, i, ademés, sabia que donant una sabor de cosa transcendental a les obres d'ell hi afegiria un nou encís per a sos compatriotes. Però, el que'ns dol en l'ànima és trobar qui no compregui que aquest caràcter tant alemany de l'obra wagneriana és un altre dels factors que l'allunyen de nosaltres; mai podrà lograr-se la naturalització d'aital obra en el món llatí, car mai serà modalitat propia d'aquest el maniàtic conreu de la filosofia. I encara menys el conreu de filosofies de caire panteista, que sempre ens restaran forasteres per concepcions massa abstractes, abstracció que les fa poc apropòsit per arrelar en l'intel·lectualitat i el sentiment dels pobles que contin entre sos avantpassats a fills de la plàstica i assolida Grecia.

Nosaltres no pretenem pas que en la obra d'art no hi pugui haver filosofia, però creiem que aquesta filosofia deu nàixer naturalment de l'obra. Més clarament, segons nostre concepte, l'artista pot ésser un filosof, mes no tenir-ne pretensions, i, aleshores, l'obra naixerà prenyada de la filosofia que l'autor haurà amb la seva super-visió del món, però no serà exposició ridícula de cap sistema filosòfic. Així, l'obra d'art devé un noble excitador de la pensa del públic, i, com

més conservi el caràcter de generalitat, més diversos seràn els processos ideològics que desvetllarà en quiscú. Però, entengui's que aquesta generalitat té uns límits, perquè l'art universal és un deliri idealista, i l'obra artística sols serà plenament compresa i sentida dintre dels límits ètnics en que ha sigut produïda.

Shakespeare és l'exemple més notable de tot ço que hem sostingut. De les seves obres se'n desprén filosofia, sense que's pugui dir que són obres filosòfiques; en elles la filosofia hi és, no hi hà sigut posada. Ensemps són aitals obres una mostra de com pot donar l'artista generalitat a la seva obra; Shakespeare sols ha posat de relleu els plecs més fondos, més característics, de l'ànima humana, ha pintat les passions en tota sa major puresa, sense preocupar-se d'inflexions ni maticos, i per això la seva obra és d'aquelles que fan dir a Taine que salten per sobre dels límits de temps i lloc. Malgrat tot, no hi manquen pas manifestacions de raça, però hi són reduïdes a l'expressió més mínima.

Nostre concepte de la filosofia en la obra d'art és, doncs, diametralment oposat al de Chamberlain. Creiem amb ell que la relació entre l'obra d'art i la filosofia és la mateixa en que hi hà entre'l món i aquesta, car entenem que l'obra d'art, mereixedora de tal nom, deu ésser un caire del món amb relació a l'humanitat. Mes així com En Chamberlain pensa que la filosofia sols existeix en l'imaginació del pensador, sense que'l món en contingui, nosaltres creiem que el món la conté tota la filosofia, i que la pensa del filosof, amb l'observació del món, sols pot idear un sistema, que se acostarà més o menys a la veritat segons siga la potencia intuitiva i comprensiva de la visualitat de l'autor d'aital sistema. L'obra artística, doncs, a nostre entendre, deu contenir la filosofia a la manera del món, es a dir en estat latent, en forma potencial com si diguessim.

I l'obra de Wagner, que'n conté de filosofia, però no en gèrmen, tal com hauria d'ésser, sinó filosofia exposada a gratscient de l'autor, perd en aquest aspecte molta de la generalitat que fóra desitjable hagués. I això que Wagner la cercava la generalitat, i és per això mateix que escullia els assumptes de les

seves obres entre'ls místics i els llegendaris, els quals donen les creencies i el pensament humans elevats a fórmula artística. Per culpa de la seva deriva filosòfica, Wagner no sapigué mantenir-s'hi en les altures d'on sorgien les idees per els arguments de les obres d'ell i tots hem de condoldre'ns-en. Si el «Tristany», per exemple, fós despul·lat de certes digressions fóra de lloc, i que sols logren enllorar la brillantesa de l'acció dramàtica, l'obra hauria quasi assolit les regions pures del drama shakespearia. No obstant, el llibret de «Tristany» creiem que és el millor eixit de les mans del mestre. En el mateix «Parcival» si s'hi treguessin certs troços que hi posà'l constant afany de Wagner per a significar-se com a filosof, l'obra hauria guanyat moltíssim, perquè hauria pogut ésser l'artística cristal·lització d'una idea de gran generalitat; devindria l'expressió, d'ésser l'amor el fonament de les religions positives, però l'amor aquell qual deu originaria és la compassió vers la humanitat sofrenta.

Tant de bó, doncs, que nosaltres poguessim dir amb Chamberlain, mes en un sentit diferent: «Pretendre que les obres de Wagner contenen filosofia és tant absurde com dir, per exemple, que el món conté filosofia».

La xardor del comentari, ens ha allunyat un xic del primordial objecte nostre. Tornem-hi i acabarem amb ben poques paraules.

Si la depuradora mesura — la Teresa, que diria En Xenius — obrís els ulls a una part de nostre públic, i li fés veure que Wagner és un músic qui s'ofereix, lògicament, ductil a les exigencies del drama fins a sacrificar-li la seva vanitat de tal; si, ensems, la mateixa mesura tregués la vena dels ulls de l'altre part del públic i palesament li demostrés que l'obra de Wagner, malgrat la seva importancia, té defectes capdals, els quals deuen agegantarse a nostres ulls per les condicions de raça, aleshores assoliríem un triomf definitiu sobre les excitades passions, i, prompte, aconortaria l'esperit dels amants de nostra nacionalitat el bell espectacle del públic acudint en atapada i fervorosa peregrinació a rebre amb fè i amor les formes on els artistes nostres hi consagraràn l'esperit del poble llur.

J. FORNELL

ROYAL

◆ Cada tarda Tè-concert ◆ Souper-concert a la sortida dels teatres ◆

RESTAURANT * Menú desde 5 pessetes

Rambla dels, Estudis núm. 8

El Saló més elegant de Barcelona per banquets i lunches

Informació

Jocs Florals de Lleida de 1914

Any XIX de la seva instauració

PREMIS ORDINARIS

I.—«Flor natural,» Premi d'honor i cortesia, que s'adjudicarà a la millor poesia que canti l'amor. El poeta que'n sia guanyador deurà fer-ne present a la dama de sa elecció, la quina serà proclamada Regina de la Festa.

II.—«Englantina d'or i argent,» a la millor poesia a la patria, ofrena de l'Associació Catalanista de Lleida.

III.—«Viola d'or i argent,» a la més inspirada poesia que canti la fè, ofrena de l'Excelentíssim i Il·l. senyor Bisbe de Lleida.

IV.—«Vuitanta pessetes,» al millor treball en prosa sobre llengua catalana o història de Catalunya.

V.—«Cinquanta pessetes,» a un treball de prosa literària (novel·la, conte, obra escènica, narració, etc.)

PREMIS EXTRAORDINARIS

VI.—De l'Excm. Ajuntament de Lleida. Un objecte d'art, a una composició en vers o prosa, de tema lliure.

VII.—De la Excm. Diputació provincial. Un objecte d'art, a una composició en prosa o vers, de tema lliure.

VIII.—De l'Excm. Sr. D. Miquel Agelet Besa, Comte de Vinatesa, Senador Vitalici. Un objecte d'art, a la millor novel·leta basada en algun fet històric de Lleida o de sa província.

IX.—De la Societat Econòmica d'Amics del País. Un objecte d'art, a la millor descripció, en prosa o vers, d'una festa o costum popular catalana.

X.—De la Cambra Oficial de Comerç de la Província de Lleida. Un objecte d'art, a un treball de tema lliure, en vers o prosa.

XI.—Del Cassino principal. Un objecte d'art, a un treball en prosa o vers, de tema lliure.

XII.—Del Cassino Independent. Un objecte d'art, a un treball en vers o prosa, de tema lliure.

XIII.—Del Círcol Mercantil. Un objecte d'art, estudi folk lòric sobre qualsevol de ses branques o derivacions, essent preferit el que's refereixi a costums o usos d'aquesta

província o de alguna de ses comarques naturals.

XIV.—De la redacció d'«El teatre dels Infants». Un objecte d'art, a la millor comèdia en un acte per a teatre d'infants o conte infantil, ab preferència la primera.

XV.—De «Joventut Republicana». Una col·lecció d'obres de D. Francisco Pí i Margall, a l'autor del millor diàleg en prosa, en el que en forma clara i senzilla s'exposi l'idea de llibertat.

XVI.—De la Joventut Catalanista. Un objecte d'art, al millor treball en vers o prosa, de tema lliure.

CONDICIONS

1.ª Els treballs seran originals i anònims, i deurán anar acompanyats d'un sobre clòs amb el títol i lema de la composició, i a dins el nom i l'adreça de l'autor. Si algun dels treballs premiats faltés a qualsevol de les condicions indicades, l'autor no tindrà dret al premi.

2.ª Les composicions deuen enviar-se al Secretari del Consistori, D. Joan M.ª Morante (Carrer Major, 35) per tot el dia 25 d'Abril vinent.

3.ª L'acte de la solemne repartició de premis se verificarà en un dels dies de la festa major d'aquesta Ciutat que's celebra del 11 al 15 de Maig, publicant-se amb la deguda anticipació, la llista de les composicions rebudes, el veredict del Jurat i'l dia i hora en que tindrà lloc la Festa.

4.ª Si l'estat econòmic del Cos d'Adjuns ho permet s'impremtaran en un volum els treballs premiats; si algun d'aquets fos de molta extensió, se farà sols d'una part a judici del Consistori.

5.ª En el cas probable de rebre's l'ofrena d'altres premis s'anunciarà oportunament per medi d'un cartell supletori.

Josep Carner, President.—Juan Llorens Fàbrega, Vispresident.

Vocals: Josep M.ª Climent, Canonge.—Frederic Godás.—Ramon Sans.—R. Arqués Arrufat.—Joan M.ª Morante, Secretari.

Lleida 29 Desembre de 1912.

El millor Cafè és el torrefacte de **La estrella**.—Carme (Davant de Betlem).

Nova entitat Associació Catalana d'Art Dramàtic

Aquesta nova entitat pot ésser un altre instrument eficaç per a la desitjada renai-xença del Teatre català. Per patriotisme hi han d'aportar la seva ajuda tots els que realment estimin les coses de la terra. No poden ésser més generosos ni més ben orientats els propòsits que an aquest fi animen a la Junta Directiva. Sabem que, entre altres, hi hà el de començar ben aviat aquesta projectada serie de funcions que seràn totes estrenes exclusivament per als socis. En la primera, que tindrà lloc a no tardar, s'estrenarà una interessant obra en quatre actes.

Els propòsits de la nova Associació són clarament exposats en una circular impresa, de la qual posem el text a continuació:

L'Associació Catalana d'Art Dramàtic ve a omplir un buit en les necessitats d'ordre cultural de Catalunya. Es el seu únic propòsit contribuir d'una manera activa al foment de totes les manifestacions encaminades a encoratjar l'art del teatre en general, i en particular aquelles que d'una manera més directa afectin al nostre teatre. Creu aquesta Associació que si el seu desenrotlló respon als desitjos dels seus iniciadors, podria per aquí arribar a una organització que permetés als seus associats viure en les pràctiques del moviment mundial del teatre, fomentant ademés iniciatives, recompensant esforços i encoratjant elements que'l dia de demà puguin afirmar el nostre art teatral.

Si els medis que aspira a reunir ho permeten, aixó és, si entre els elements que a Barcelona s'interessen pel teatre hi troba el caliu necessari, l'Associació Catalana d'Art Dramàtic podrà per l'una part assegurar un nombre de manifestacions teatrals, a l'any, purament artístiques, contractant per als socis amb empreses de serietat reconeguda representacions de les millors obres dramàtiques per companyies la formació i educació de les quals es facilitarà aixís en un medi absolutament artístic.

Aixís mateix podrà oferir premis alentadors de totes les manifestacions de l'art teatral, ja donant-ne als autors, ja als actors que més i millor treballin, ja als directores que mée cura posin en la presentació de les obres, ja als empresaris que amb major escrupulositat artística estenguin el Teatre Català. Tots els elements del teatre han d'ésser ajudats: el geni que en l'obra dramàtica hi tradueix son alt pensament, l'actor que'l

— EMPRESA DE POMPES FÚNEBRES —

LA EGIPCIA

SOCIETAT ANÓNIMA

La més important d'Espanya-20 sucursals amb telèfon-Central; Pelayo, 44, telèf. 1,113 ♦ Economia. Veritat en els preus

Important: La Egipcia es la única funeraria que posseeix Cambra de Desinfecció, no servint cap artefacte que no sia previament desinfectat.—NOTA: Acurat i ràpid servei tant a la Capital com a fóra.

fa arribar en forma viva a l'auditori, l'escenògraf i el director d'escena que preparen els detalls per a donar-hi l'il·lusió de la realitat, l'empresari que exposa sos cabals amb un desig de lucre, és cert, però amb major o menor consciència artística.

Un amillora del nostre teatre és, ademés, una obra eminentment nacional. No volem solament que a Barcelona hi hagi un teatre per al esplai dels esperits cultes que gosen amb la forta síntesi artística que'l teatre és; voldríem que la depuració del sentit artístic del teatre s'estengués a tots els de la ciutat i a tots els de Catalunya, i missió hauria d'ésser de l'Associació Catalana d'Art Dramàtic ajudar als esforços de tots estenent nostra acció a totes les altres ciutats i viles de Catalunya, del modo que sigui possible. I més endavant, quan dignament puguin presentar-se al món artístic series manifestacions del nostre art, l'Associació Catalana d'Art Dramàtic té d'ajudar també a la presentació del nostre teatre en la nostra llengua catalana, als escenaris d'altres països, proporcionant dies de gloria a Catalunya.

Per a tot això l'invitem a vosté com a bon ciutadà i amant de l'art del teatre, per si vol formar amb nosaltres.

La Junta Directiva de l'Associació Catalana d'Art Dramàtic, al costat dels seus ideals i propòsits artístics, ha tingut en compte l'organització d'ordre econòmic que permeti la col·laboració en ella de tots els elements que integren el nostre organisme social; a quin fi ha acordat el següent ordre d'inscripcions i quotes anyals, que seràn tingudes en

compte en el repartiment de localitats per a les manifestacions teatrals que la Associació organitzi o contracti.

Socis numeraris, que pagaràn, al menys 60 pessetes anyals.

Socis adjunts, que pagaràn 24 pessetes anyals.

Senyores de les famílies del primer agrupament, pagaràn 30 pessetes anyals.

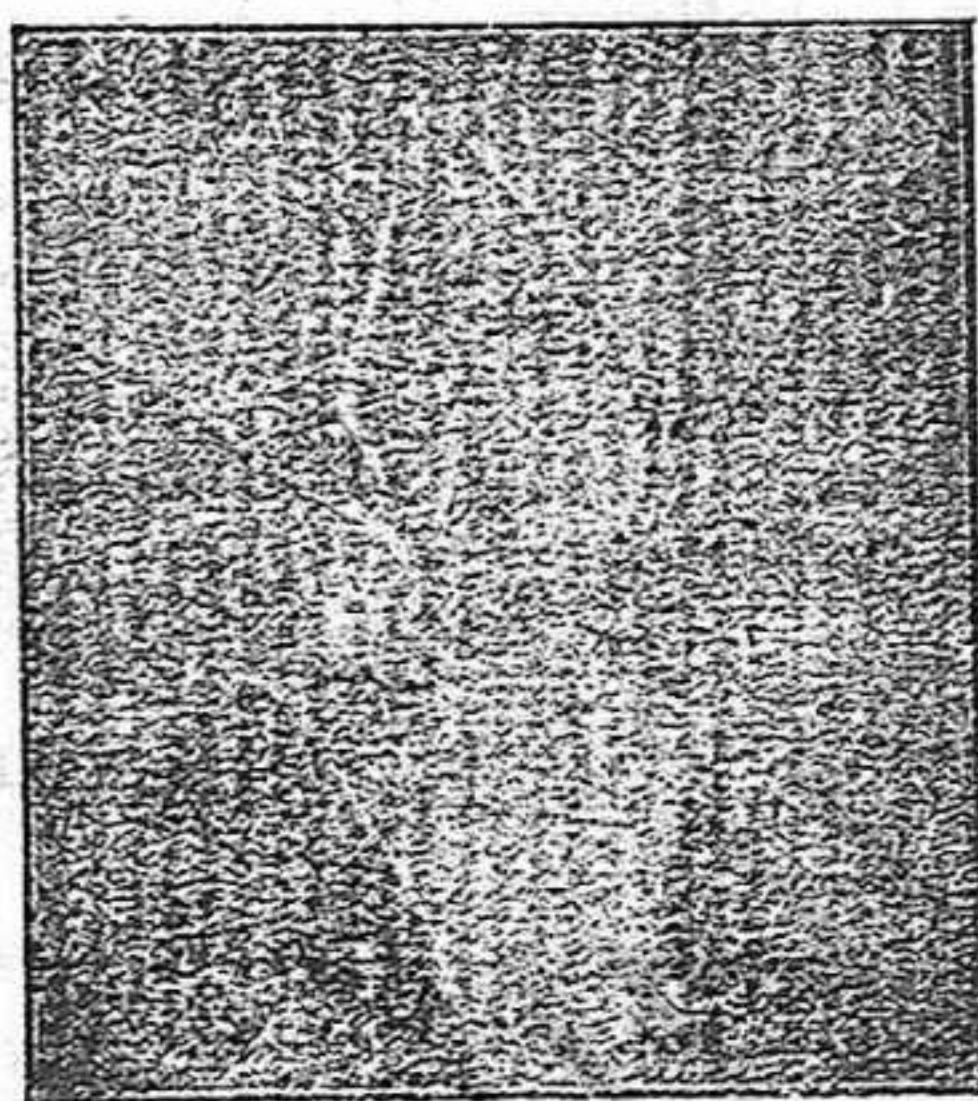
La finalitat que persegueix l'Associació, coincidint amb una necessitat ben definida en el desenrotll de les aspiracions culturals catalanes, deixa creure que serà secundada activament i arribarà a aconseguir resultats de positiva eficàcia.

La Junta Directiva: President, don Gungal Arnús; vis-president, don Lluís Durán i Ventosa; tresorer, don Lluís Maria Angelón;

secretari, don Pere B. Tarragó; vocals: don Pere Corominas, don Joan J. Ferrer i Güell, doctor don Martí i Julià, don Josep Llimona, don Jesús Pinilla, don Josep Carner, don Llorenç Mata.

El cor d'En Pahissa

En Jaume Pahissa, el músic, el poeta, està d'un humor de tots els diables. Per una errada, constà al seu admirable *Càntic* un *cor marcit* de novel·la alemanya o poesia bequeriana per comptes del *cor marrit* que clàssicament escrigué el nostre amic egregi. Com aquesta equivocació podria semblar delictes estilístic en el cavaller literari sens màcula, fem constar la versió pura per assegurança d'escatidors literaris.

Goma, Ortopedia, Higiene

Cotons, glaces i benes

Braguers i faixes ventrals a mida

TUSELL GERMANS - Barcelona

Fàbriques: —

Goma i cel·luloide.—Font honrada, 3

Apòsits antisséptics.—Vila Vilà, 89

Botigues i magatzems: —

● Ronda de Sant Pere, 12.—Fontanella, 20 ●

— Enviem catàlegs a Farmàcies i Droguerías —

— Camisería
i Corbatería

— Boquería-32

:: BARCELONA ::

ESPECIALITAT —
en CAMISES a MIDA

GRAN BARATURA
— de PREUS

AIGUES MINERALS NATURALS

de la

SOCIETAT ANÓNIMA

VICHY CATALÁN

Aigues hipertermals, de temperatura 60°, alcalines, bicarbonat-sòdiques. Sense rival pel **reumatisme**, la **diabetes** les afeccions del **estómac**, **fetge**, **melsa**. Aquestes aigues, de reputació universal, no mes es venen embotellades i les botelles duen tots els distintius ab el nom de la **Societat Anònima Vichy Catalán**. Cridem la atenció dels consumidors, i molt particularment dels malalts, per tal que no es deixin sorprendre admitint com idèntiques a les nostres aigues d'altres **artificials** que s'ofereixen en aquest mercat amb noms de **fonts imaginaries** que no mes son marques de fàbrica i no **fonts de origen**.

DE VENTA A TOTES PARTS

Administració: **RAMBLA de les FLORS -18-ent.º**

LA HISPANO SUIÇA

Fàbrica de Automòbils Espanyola

Obradors a Barcelona:
Carretera de Ribas, 279
(SAGRERA)
Telèfon 8.250

Telegrames i Telefonemes
Automòbils - BARCELONA

Sucursal a França:
Levallois Perret
(PARIS)

Chassis de turisme de 12/15, 15/20, 30/40 y 45 HP. Els mes ràpits i els mes econòmics de essència neumàtics.

Chassis per òmnibus i camions, 15/20 y 30/40 HP. Pera transport de passatgers, servei de col·legis i d'hotels i ambulancies sanitàries.

Per transports de 1 1/2 i de 3 tonelades i servei de correus.

Grupes marins, de 6, 15 i 30 HP.

Per canots de recreu, transports de passatgers, serveis de pràctics de ports salvament de naufragés i auxiliars de barco de pesca.

VIUDA DE
JOSEP RIBAS

MOBILIARIS DE LUXE
EN ESTILS CLÀSSICS I MODERNS

INTERIORS COMPLETS

SECCIÓ COMERCIAL

MOBILIARIS
EXTRAORDINARIAMENT BARATOS

METAL-LISTERIA * LÁMPARAS

OBJECTES D'ART

PARQUETS PLEGABLES (PATENTATS)

Despatx: **Plaça de Catalunya, 7**

Magatzems i Obradors: **Consell de Cent, núm. 327**

Làmpara "KRANZ"

LLUM BLANCA COM LA DEL SOL

VERITABLEMENT INSENSIBLE A LES SOTRAGADES
LLUM CONCENTRADA SOBRE L'OBJECTE, SENSE QUE

SE'N PERDI UN SOL RAIG

FORMA ELEGANT : TAMANY REDUIT

CLAVELL GERMANS
Barcelona—Rambla de les Flors, 16 (Dipòsit)
Mataró—Biada, 5 (Fàbrica)

COMPANIA "UNIC", S. A.
—Corts Catalanes, 401—
Barcelona